

Kinh nghiệm nâng cao hiệu quả sử dụng phương pháp dạy học tích cực cho môn học những vấn đề cơ bản về điều tra hình sự tại Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II

Nguyễn Thái Hà*

* ThS. Khoa nghiệp vụ cơ bản - Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II

Received: 10/01/2024; Accepted: 18/01/2024; Published: 22/01/2024

Abstract: In recent years at People's Police College II, innovating and improving the effectiveness of teaching methods has always been a focus. However, besides the positive results, the teaching method still has some shortcomings and limitations. Thereby, the author offers some solutions to improve the effectiveness of using active teaching methods in teaching the module "Basic issues of criminal investigation" in the future.

Keywords: Active teaching methods, teachers, criminal investigation, People's Police College II

1. Đặt vấn đề

Đổi mới phương pháp dạy học là một yêu cầu tất yếu của mọi nền giáo dục trên thế giới nhằm đáp ứng mục tiêu nâng cao chất lượng giáo dục. Thực chất của đổi mới phương pháp dạy học là sự cải tiến, hoàn thiện các phương pháp dạy học đã và đang thực hiện nhằm góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả trong hoạt động dạy và học.

Đổi mới phương pháp dạy học phải được thực hiện trên cơ sở, nền móng những phương pháp đã và đang được thực hiện, đó là việc bổ sung và sử dụng nhiều phương pháp khác nhau nhằm khắc phục những mặt còn hạn chế của phương pháp cũ, phát hiện, đưa vào sử dụng những phương pháp mới phù hợp và hoàn thiện hơn. Đổi mới phương pháp dạy học dù được tiến hành ở cấp độ nào cũng đều phải hướng tới mục tiêu nâng cao chất lượng dạy học theo phương châm học đi đôi với hành và lý luận phải gắn với thực tiễn, đồng thời phải xác định rõ và hướng đến việc: lấy người học làm trung tâm.

2. Nội dung nghiên cứu

Thực tế cho thấy, tình trạng chung ở các trường đại học, cao đẳng của nước ta hiện nay xét ở góc độ phương pháp dạy học đang tồn tại những hạn chế, đó là: phương pháp giảng dạy chủ yếu là thuyết trình, ít sử dụng các kỹ năng học tích cực, hệ quả của phương pháp này là có rất ít sự tương tác giữa học viên và giảng viên. Trong khi đó, trên giảng đường, giảng viên mới chỉ tập trung nhấn mạnh vào việc ghi nhớ kiến thức theo kiểu học thuộc các khái niệm và bản chất nên người học thì học hời hợt, không chuyên sâu, tiếp thu một cách thụ động; đến kỳ thi thì cố gắng nhớ lại những gì đã học thuộc lòng để làm bài; giảng viên

cũng không cần phải đào sâu suy nghĩ, tìm tòi phương pháp mới. Tình trạng trên kéo dài dẫn đến hậu quả là chất lượng đào tạo chưa đáp ứng với thực tế đòi hỏi. Đó chính là hệ quả tất yếu của phương pháp giảng dạy không phù hợp, không gắn lý luận với thực tiễn, lý luận không được đánh giá, kiểm chứng bằng thực tiễn. Mặt khác, Thực hiện Nghị quyết số 29NQ/TW ngày 4/11/2013 của BCH TW Đảng Khóa 11 về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo” đã nêu rõ: “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc. Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực.

Chuyển từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy và học...”; Nghị quyết số 17-NQ/ĐUCA ngày 28/10/2014 của Đảng ủy Công an Trung ương và Chỉ thị số 13/CT-BCA ngày 28/10/2014 của Bộ trưởng Bộ Công an về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo trong Công an nhân dân”. Để thực hiện tốt mục tiêu đó trong thời gian qua, Trường Cao đẳng CSND II, mà cụ thể là giáo viên Khoa Nghiệp vụ cơ bản đã luôn tích cực, chủ động, sáng tạo trong việc đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực cho người học. Trong đó, chú trọng nâng cao chất lượng và đổi mới nhiều phương pháp, kỹ thuật giảng dạy tích cực, nhiều tình huống hay. Đặc biệt trong đó là việc giáo viên đã chú trọng sử dụng nhiều phương

pháp tổ chức giảng dạy môn “Những vấn đề cơ bản về điều tra hình sự”. Đây là một môn học thuộc kiến thức liên ngành trong chương trình đào tạo trình độ Trung cấp Cảnh sát nhân dân. Môn học này trang bị cho học viên những kiến thức cơ bản, như: Khái niệm, nhiệm vụ, yêu cầu và các giai đoạn của điều tra vụ án hình sự; nhiệm vụ, quyền hạn của Cơ quan điều tra và các cơ quan được giao nhiệm vụ tiến hành một số hoạt động điều tra; bắt, áp giải người phạm tội; khám xét, xem xét dấu vết trên thân thể, thu giữ vật chứng; lấy lời khai người làm chứng, người bị hại, người bị tạm giữ. Môn học này có mối quan hệ với các môn học thuộc khối kiến thức chuyên ngành. Chính vì thế, thực hành trên lớp là một trong những nội dung quan trọng, không thể thiếu góp phần nâng cao chất lượng dạy và học, qua đó góp phần đáp ứng được yêu cầu thực tiễn công tác ngay sau khi ra trường của học viên Trường Cao đẳng CSND II.

Trên thực tế tính hiệu quả của việc đổi mới và đưa vào áp dụng các phương pháp dạy học tích cực tại trường Cao đẳng CSND II trong thời gian qua, chúng tôi mạnh dạn nêu ra một số kinh nghiệm thực tiễn trong áp dụng các phương pháp, kỹ thuật dạy học, đặc biệt là trong công tác giảng dạy môn học những vấn đề cơ bản về công tác điều tra hình sự tại trường, như sau:

2.1. Hệ thống hóa kiến thức

Tất cả các giảng viên trong đơn vị phải giảng lần lượt cho các đồng chí lãnh đạo và tập thể nghe để góp ý, chỉnh sửa và bổ sung cho từng giảng viên. Thông qua đó, giúp cho từng giảng viên có sự đổi mới trong cách xác định mục tiêu của bài học theo hướng cô đọng hơn, không ôm đồm kiến thức và dàn trải nhằm hạn chế và khắc phục tình trạng giảng viên sử dụng giáo án chỉ để thuyết giảng theo cách thầy giảng, trò lắng nghe, ghi chép một chiều như trước đây. Quá trình giảng dạy lý thuyết trên giảng đường phải được xác định là hoạt động tương tác giữa giảng viên và học viên, buộc người học tự tiếp thu kiến thức một cách chủ động và luôn sẵn sàng hội thoại với giảng viên và các học viên khác nhằm giải quyết tốt vấn đề thuộc về lý luận mà giảng viên đang đề cập đến. Để khắc phục tình trạng giảng chay, chuyển tải lý thuyết một chiều gây nhàm chán cho người nghe, giảng viên phải chịu khó sưu tầm tài liệu phục vụ bài giảng nhất là những tình huống cụ thể xảy ra trong công tác điều tra vụ án hình sự.

Bên cạnh đó, lãnh đạo Khoa cho rà soát lại toàn bộ hệ thống câu hỏi và đề thi, xây dựng ngân hàng đề thi kết thúc học phần. Tập trung đổi mới phương

pháp làm đề thi theo hướng gắn lý luận với những vấn đề đang đặt ra trong thực tiễn để học viên phải động não mới có thể giải quyết được, hạn chế những đề thi, câu hỏi thi chỉ đơn thuần là tái hiện những kiến thức sự kiện...

2.2. Tăng cường sử dụng phương tiện dạy học và công nghệ thông tin hợp lý hỗ trợ dạy học

Phương tiện dạy học có vai trò quan trọng trong việc đổi mới phương pháp dạy học, nhằm tăng cường tính trực quan và thí nghiệm, thực hành trong dạy học. Việc sử dụng các phương tiện dạy học cần phù hợp với mối quan hệ giữa phương tiện dạy học và phương pháp dạy học.

Hiện nay, việc trang bị các phương tiện dạy học mới cho các trường từng bước được tăng cường. Tuy nhiên các phương tiện dạy học tự làm của giảng viên luôn có ý nghĩa quan trọng, cần được phát huy.

Đa phương tiện và công nghệ thông tin vừa là nội dung dạy học vừa là phương tiện dạy học trong dạy học hiện đại. Đa phương tiện và công nghệ thông tin có nhiều khả năng ứng dụng trong dạy học. Bên cạnh việc sử dụng đa phương tiện như một phương tiện trình diễn, cần tăng cường sử dụng các phần mềm phục vụ dạy học.

2.3. Đổi mới phương pháp dạy học trong các buổi thảo luận, bài tập

Trong các tiết thảo luận và bài tập, giảng viên nên giành thời gian để chuẩn bị các bước thảo luận và tiến trình thảo luận một cách cẩn thận. Phân bổ thời gian phù hợp để thảo luận mọi mặt của vấn đề. Đồng thời sinh viên nên biết thời gian giới hạn để đi đến được kết luận của vấn đề.

Ngay từ khi bắt đầu, các giảng viên nên giới thiệu về chủ đề, mục đích của cuộc thảo luận, và thành phần tham gia vào cuộc thảo luận. Trước khi bắt đầu cuộc thảo luận, những thông tin cơ bản về chủ đề nên được giới thiệu. Trong quá trình thảo luận, bài tập, giảng viên cần có các câu hỏi mang tính chất định hướng, tạo môi trường thoải mái để học viên tích cực tham gia vào giải quyết vấn đề. Sau khi bắt đầu cuộc thảo luận, giảng viên nên đóng vai trò hỗ trợ mọi sinh viên trong cuộc thảo luận và sẽ là người tổng kết vấn đề để kết thúc cuộc thảo luận. Trong quá trình thảo luận, khuyến khích sinh viên lắng nghe các quan điểm của người khác và sau đó có đánh giá của riêng mình.

2.4. Đổi mới phương pháp dạy học trong các giờ thực hành theo phương pháp diễn kịch

Diễn kịch là phương pháp mà những người tham gia đảm nhận các vai trò khác nhau trong cùng một

tình huống. Các vai này sẽ được đánh giá chi tiết về tiêu sử, nhân cách, thái độ và niềm tin; hoặc đôi khi phác thảo sơ lược về chức năng hoặc công việc. Những kỹ thuật này đã chứng minh tính ứng dụng của chúng đối với người học, môn học và trình độ. Diễn kịch là một phương pháp học tập đáng nhớ và thú vị. Để đạt được lợi ích tối đa từ phương pháp này, nên cho phép lựa chọn tình huống thực tế một cách ngẫu nhiên. Những vấn đề cần chú ý trong quá trình sử dụng phương pháp diễn kịch trong giờ thực hành:

Trước khi thực hành về một tình huống nghiệp vụ, giảng viên nên tóm tắt cho những người tham gia về các vai mà họ sẽ đóng để cho họ có thời gian chuẩn bị, đảm bảo tính bảo mật của các vai, và yêu cầu người tham gia cư xử tự nhiên.

Giảng viên cần lựa chọn người giám sát và giới thiệu sơ lược vai trò của họ.

Trong khi người học thực hiện, giảng viên phải lắng nghe và ghi chép, tránh cắt ngang quá trình học viên thực hiện tình huống nhưng cần đưa ra cảnh báo thời gian nếu đã thỏa thuận trước. Giảng viên cần chuẩn bị một số hoạt động nếu người tham gia không kịp và có thể can thiệp như một phương sách cuối cùng.

Kết thúc tình huống, giảng viên cảm ơn người tham gia, yêu cầu phản hồi từ chính những người tham gia, lấy ý kiến của các người giám sát, yêu cầu các người tham gia khác nhận xét.

Giảng viên nên sử dụng tên của các vai không phải là tên của những người tham gia, tóm tắt, rút ra các điểm học tập, giành cho những người tham gia các ý kiến và cảm xúc tích cực.

2.5. Báo cáo thực tế

Một trong những phương pháp giảng dạy kiến thức nghiệp vụ điều tra là việc kết hợp giữa giảng lý thuyết với nghe báo cáo thực tế. Để thực hiện được phương pháp này, Khoa cần xây dựng kế hoạch báo cáo thực tế cho môn học, xác định rõ những bài nào cần phải mời báo cáo viên. Từ đó, lãnh đạo Khoa chủ động liên lạc và đặt lịch trước. Những báo cáo viên mà Khoa lựa chọn mời phải là những đồng chí lãnh đạo; các đồng chí trưởng, phó phòng Công an các tỉnh, thành phố; những điều tra viên, trinh sát có bề dày kinh nghiệm trong hoạt động điều tra tội phạm. Giảng viên trực tiếp giảng dạy môn học chủ động trao đổi và thống nhất với Báo cáo viên về nội dung cần báo cáo, tập trung vào một hoặc một vài chuyên đề mang tính chuyên sâu và phải gắn với phần lý thuyết đang giảng dạy trên lớp.

Phương pháp này tạo được hứng thú trong học tập, học viên tiếp thu và có điều kiện đánh giá, so sánh giữa lý luận với thực tiễn công tác. Những tình huống nghiệp vụ cụ thể mà các báo cáo viên và trinh sát phải đối mặt trong từng chuyên án, kể cả thành công hay thất bại... sẽ là những bài học được rút ra đối với học viên chuyên ngành ngay từ khi ngồi trên ghế nhà trường. Đối với học viên các lớp, sau khi nghe báo cáo thực tế, chúng tôi dành một khoảng thời gian nhất định để học viên nêu những câu hỏi và đặt ra các tình huống cụ thể gắn với chủ đề mà báo cáo viên vừa trình bày. Những giải đáp của các báo cáo viên thực sự có ích cho học viên, thậm chí gây bất ngờ và hứng thú.

3. Kết luận

Nâng cao chất lượng giảng dạy môn “*Những vấn đề cơ bản về điều tra hình sự*” là một nội dung yêu cầu quan trọng cùng các môn học khác góp phần nâng cao chất lượng đào tạo các lớp của trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II. Để làm tốt điều này đòi hỏi mỗi giảng viên của Khoa Nghiệp vụ cơ bản nhận thức sâu sắc hơn nữa vị trí, vai trò của việc giảng dạy của bản thân; tích cực nâng cao chất lượng bài giảng; thực hiện đổi mới nội dung chương trình; cải tiến phương pháp giảng dạy; nắm vững tình hình thực tiễn công tác đấu tranh phòng chống tội phạm cũng như tiến trình cải cách tư pháp trong thời gian tới. Trên đây là một số ý kiến nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy môn “*Những vấn đề cơ bản về điều tra hình sự*” xin được nêu ra để các đồng nghiệp quan tâm trao đổi.

Tài liệu tham khảo

1. BCH TƯ Đảng (2013), *Nghị quyết số 29NQ/TW ngày 4/11/2013 về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo”*; Hà Nội.
2. Đảng ủy Công an Trung ương (2014), *Nghị quyết số 17-NQ/DUCA ngày 28/10/2014 của và Chỉ thị số 13/CT-BCA ngày 28/10/2014 của Bộ Trưởng Bộ Công an về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo trong Công an nhân dân”*. Hà Nội.
3. Quốc hội (2019), *Luật sửa đổi bổ sung Luật Giáo dục*, Hà Nội.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (*Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng*), Hà Nội.
5. Nguyễn Lăng Bình, Đỗ Hương Trà, *Dạy và học tích cực, một số phương pháp và kỹ thuật dạy học*, Nxb Đại học sư phạm. Hà Nội.
6. Nguyễn Đức Hiếu, (2019), *Quản lý giáo dục đạo đức nghề nghiệp cho học viên ở các trường Cao đẳng CSND hiện nay*, Luận văn quản lý giáo dục Hà Nội.